БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫНАР!

ШЫН

КПСС-ТИҢ ТЫВА ОБКОМУНУҢ, ҚЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетиҢген.

1952 ноябрь 4 вторник № 216 (2646)

ӨРТЭЭ 20 КОП

Совет ЭвилелиниҢ ажылчыннары, тараачыннары, интеллигенциязы! Улус ажыл-агыйынЫҢ бүгү адырларынга эртемниҢ, техниканЫҢ чедиишкиннерин болгаш мурнакчы дуржулганы дидими-биле нептередиҢер! Күш-ажылдЫҢ бүдүрүкчүлүүнүҢ үзүктел чок өзүлдезин чедип алЫҢар!

(Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюнга КПСС ТК-ның Қыйгырыгларындан).

Колхозтарда тудуг ажылының темпизин дүргедедир

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак колхозчу көдээни чаагайжыдып тургузар дугайында канчаар-даа аажок улуг сагыш салып турар. 1951—1955 чылдарда ССРЭниҢ хөгжүлдезиниҢ беш дугаар беш чыл планында «Улус ажыл-агыйының өзүп турар негелделерин хандырар төлээде, кол тудуг материалдарының бүдүрүлдезин беш чылдың дургузунда ийи катаптан эвээш эвес өстүрер» деп айытканы колхозчу көдээниҢ тудуунга база улуу-биле хамааржыр.

Совет ЭвилелиниҢ улустарының акы-дүүма өг-бүлезинде чурттап турар Тыва автономнуг области үлетпүр-биле кады көдээ ажыл-агый дүрген темпи-биле хөгжүп турар. Колхозчу тургузуг көшкүн араттарга өөрүшкүлүг, шыдалгыр болгаш культурлуг чуртталгаже калбак орукту ажыткан. Шаанда куруг ховулар, ийи-чангыс өглер турган черлерде ам школаларлыг, клубтарлыг, эмнелгелерлиг, чаңгыс-аай хевирлиг чурттарга бажыңнарлыг чаагайжыдып тургускан культурлуг суурлар өзүп турар. Ындыг суурларның санынга Бай-Тайга районнуҢ Шуйда «Мурнакчы», Чаа-Хөл районнуҢ Ак-Туругда, Ленин аттыг, Улуг-Хем районнуҢ Чаатыда Киров аттыг болгаш өске-даа көдээ ажыл-агый артельдери кирер.

Колхозтарның организас, ажыл-агыйын быжыглаарда болгаш биҢстиҢ областың колхозчуларының материалдыг база культурлуг деннелин бедидерде колхозтарга чазактың бергени чурттарга тудугларының, мал кажааларының болгаш бүдүрүлге, культура-амыдыралдың тудугларының планын күүседири улуг ужур-дузалыг болур.

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак колхозчуларны болгаш күш-ажылчы араттарны сууржуҢ чуртталгаже шилчидерин дүргедедир дугайында улуг сагыш салыышкынны салып, областың колхозтарының тудугларынга хөй-хөй акша-хөреңгини болгаш чепсеглээшкиннерни, транспорт херекселдерин, инструментилерни чыл бүрү берип турар. Ынчангаш колхозтарда тудуг ажылын бүгү талазы-биле калбартырының четчир аргалары бисте бүрүн бар болуп турар.

Ындыг болза-даа, партияның чамдык райкомнарының болгаш район СоветтериниҢ талазындан колхозчуларны сууржуҢ чуртталгаже шилчидериниҢ политиктиг ужур-дузазын чедир үнелевейн турарын бо чылдың фактылары база көргүзүп турар. Оон түннелинде октябрь айга чедир областың колхозтарында чурттарга бажыңнарының тудуунуҢ планы чүгле 36,8 хуу, мал кажааларының —23,7 хуу, бүдүрүлге тудугларының—41,2 хуу, культура-амыдыралдың тудугларының—28,0 хуу күүсетинген.

Чамдык районнарны ап көөрге, чижээлээрге, Улуг-Хем, Таңды, Тес-Хем районнарның колхозтарында тудуг ажылы онза хожудап турар. Улуг-Хем район бо чылын 110 чурттарга бажыңнары тудар тургаш, болур кылдыр чүгле 7 бажың туткан, 46 мал кажаалары тудар планныг тургаш, чүгле 2 кажаа туткан, 16 бүдүрүлге тудуглары тудар тургаш, чүгле 5-ти туткан. Таңды район ол ышкаш 70 чурттарга бажыңнары, 35 мал кажаалары, 13 бүдүрүлге тудуглары тудар тургаш, чүгле 15 чурттарга бажыны, 2 кажаа, 2 бүдүрүлге тудугларын дооскан. Тес-Хем район чүгле 2 чурттарга бажыны туткан болгаш чаңгыс-даа мал кажаазының тудуун дооспаан.

Кайы-даа районнарның колхозтарында тудуг планының күүсетинмейн турарының кол чылдагаанарының бирээзи болза, тудуг материалдарының белеткелиниҢ онза четпези болур. Октябрь 1-ге чедир областың колхозтарында тудуг шөлдеринге тудуг ыяжы сөөрттүп белеткээриниҢ планы чүгле 45,0 хуу күүсетинген.

Оон ыцай тудуг ажылының бригаларының ажылын хүн-бүрү удуртуп, күштелдериниҢ улуу, харын чамдык колхозтарның удуртукчулары оларның күжүн дүжүт ажаап алышкынынче чартыктырганындан тудуг ажылы суларраан азы шуут соксаарынга четкен.

Ам бо чылдың тудуг планын күүседириниҢ эвээш үези арткан. Ынчангаш район, колхоз бүрүзү тудуг планын чедиишкинниг күүседир дээш тудуг ажылынче күштү мобилизастап, оон темпизин дүргедедири тергиин чугула. Тудуг бригаларының күжүн четчелеп тургузар, бригадирлериниҢ харыысалгазын бедидер, күш-ажылды бедик бүдүрүкчүлүг кылдыр организастаар болгаш ам арткан тудугларны күүседириниҢ графигин тургузуп, график күүселдези дээш контрольду, шыңгыы чурумну тургузар ужурлуг. Ылангыя тудуг ажылы үзүктели бээр чорукту канчап-даа болдурбас төлээде, чер-черде белеткетинген тудуг ыяжының сөөрттүлгезин дүргедедир хемчеглерни алыры чугула.

Колхозтар баштаар черлериниҢ, көдээ ажыл-агый органнарының болгаш партия организацияларының хүлээлгези — Коммунистиг партияның XIX съездизиниҢ төөгүлүг шиитпирлерин күүседиринге сорук кирген колхозчу тудугжуларның чогаадыкчы идепкейин мергежилдии-биле удуртуп башкарар, бригадаларга ажылдың бедик бүдүрүкчүлүү, оон кончуг эки шынары дээш, чыл планын чедиишкинниг күүседири дээш социалистиг чарышты калбартыр дугайында бригадаларга дузалажыры болур. Бригадаларга коммунистер, комсомолчулар боттарының үлегери-биле болгаш чалбыыштыг сөстери-биле стахановчу күш-ажылче, ажылдап кылырының нормаларын ажыр күүседиринче бүгү тудугжуларны эвилелдээр ужурлуг.

Бригадаларга болгаш районга социалистиг чарыштың түннелдерин үргүлчү үндүрер, партия организациялары тудуг ажылының чоруп турарының дугайында колхозтар баштаар черлериниҢ отчёттарын дыңнаар, мурнакчы дуржулганы калбаа-биле нептередир, агитас-массалыг ажылды күштелдирер болгаш чарыштың түннелдерин көргүзүг самбыраларынга, агитхуудустарга чырыдар хемчеглерни боттандырар. 1952 чылдың тудуг планнарын өскелерни мурнап күүсеткеш, эки шынарлыг чаа тудуглар-биле колхозчу суурларны чаагайжыдып, ниитиниҢ мал ажылын чылыг, делгем, чырык кажаалар-биле хандырып турар Бай-Тайгада «Мурнакчы» болгаш өске-даа көдээ ажыл-агый артельдериниҢ дуржулгазын нептередир херек.

Колхозчу тудугжулар техниктиг лузаламчыны чидии-биле негеп турар. Ынчалза-даа, көдээ болгаш колхоз тудуунуҢ область эргелелиниҢ база район килдистериниҢ ажылдакчыларындан колхозтарның тудуунга ол дузаламчыны боттуг хандырбайн турар. Олар колхозтарга чорааш, колдуунда ниити айтыышкыннар бээр, фактылар чугаалаары-биле кызыгаарланып каар чоруктардан чайлааш, ажылхерекче ханылап кирер, четпестерни үзүткаар талазы-биле практиктиг дузаламчыны көргүзер, күш-ажылды чөп организастаар. тудуг планын сан болгаш шынар талазы-биле колхоз бүрүзүнге күүседир дээш демисежир хүлээлгелиг.

Коммунистиг партияның XIX съездизиниҢ колхозчу тургузугнуҢ мурнунга тургускан төөгүлүг сорулгаларын боттандырбышаан, колхозчу тудугнуҢ темпизин дүргедедип, оон планын үлегерлиг күүседиилинер!

РайоннуҢ бүгү колхозтары—миллионерлер

СЛОБОДЗЕЯ (Молдав ССР). Суггарылга ажылдарының улуу-биле сайзырап турарының ачызында районда фрукт, виноград, ногаа дүжүдү чылдын-на эки болуп турар. РайоннуҢ колхозтары консервы үлетпүрүнүҢ бүдүрүлгелерин чиг-этбиле хандырып турар. Олар эрткен чылга бодаарга заводтарга 6 муң дан хөй тонна ногааны болгаш фруктуларны берген.

Колхозтарга улуг олча-ажыкты сад болгаш огород ажылдары берип турар. Чылдың баш удур түннелин ёзугаар алырга, районнуҢ бүгү көдээ ажыл-агый артельдери миллионерлер болу бергеннер. Үлетинмес фондуда 9 миллион рубль саналынып турар.

(СЭТА).

35 чыл мурнунда

★

Анаа совет эрге-чагырганын баштайгы декреттери бижитинген...

ЛЕНИНГРАД. Улуг Октябрьның 35 чыл оюнуҢ чоокшулап келгени-биле холбаштыр В. И. ЛенинниҢ квартира музейлеринче экскурсантылар улам-на хөйү-биле кээп турар апарган. Анаа 1917 чылда улуг баштыңчы тайбын, чер дугайында төөгүлүг декреттерни бижээн. Ол декреттерни СоветтериниҢ II Бүгү-россия съездизи хүлээп алган.

В. И. ЛенинниҢ чурттап турган бичии өрээлин хөй санныг кижилер хандыкшыл-биле көрүп турарлар. Анаа, Ленинге оон шынчы соратнигы И. В. Сталин ужуражып кээп турган. Ында ол уттундурбас хүннериҢ бүгү-ле байдалдарын ол хевээр кылдыр тургузуп каан.

БистиҢ улузувустуҢ тайбынга ынакшылдыг политиказының херечизи—тайбын дугайында ленинчи декреттиҢ бижимелин экскурсантылар сагыш-сеткилдиҢ хайнытыышкыны-биле номчуп турарлар.

Бүгү делегейге тайбын дээш чаныш-сыныш чокка демисежир. Совет күрүнениҢ күүзүн боттарының күш-ажылы-биле быжыглаар деп бодал-биле ажылчы чоннар квартира музейден үнүп турарлар. Ол бодалдар болза, демдеглел бижиир дептерде хөй санныг демдеглелдерден илереп турар.

В. И. ЛенинниҢ Херсон кудумчузунда квартира музейи 1938 чылда ажытынган. Ол үеден бээр анаа чүс муң ажыг кижи чораан.

(СЭТА).

Чурукчу Е. А. КибриктиҢ „Октябрь 24-те дүне В. И. Ленин Смольныйда чедип келген“ деп чуруу.

СЭТА-ның пресс-клишези

★

Карповкада төөгүлүг бажыңчыгашта

ЛЕНИНГРАД. 35 чылдарның мурнунда большевиктер партиязының ТК-зының В. И. Ленин биле И. В. Сталин киришкен төөгүлүг хуралы болган. Ол хуралга чепсектиг тураалышкын дугайында В. И. ЛенинниҢ резолюциязын хүлээп алган.

Карповка хемниҢ эрик кыдыында кудумчузунуҢ № 32 бажың—ол төөгүлүг хуралдың болган чери. Октябрьның социалистиг Улуг революциязының өске-даа төөгүлүг черлери ышкаш база муң-муң экскурсантыларны бодунче хандыктырып турар. Ам ында В. И. ЛенинниҢ квартира музейи туруп турар.

...Хуралдың болуп турган өрээлинден экскурсантылар улуг столду, диванны, сандайларны, номнар салыр этажерканы көөрлер. СтолдуҢ кырынга бурунгуныҢ абажуразы-биле дерип каан электрилиг лампа азып каан. Ханаларда шылгарангай орус чогаалчылар Салтыков-ЩедриниҢ болгаш НекрасовтуҢ чуруктары.

Квартира музейниҢ кожазында өрээлдерде төөгүлүг ленинчи болгаш сталинчы документилерниҢ хоолгалары, октябрьның чепсектиг тураалышкынының белеткелиниҢ дугайын көргүзүп турар чуруктарны тырттырып кылганын аскылаан. Квартира музейниҢ материалдары революцияның улуг баштыңчылары В. И. ЛенинниҢ болгаш И. В. СталинныҢ кады ажылдажылгазын тодаргай көрүнчүктелдирип турар.

(СЭТА).

Совет улус улуг байырлалга чедиишкинниг ужуражып турар

Октябрь мурнунуҢ ээлчээ

ЛЕНИНГРАД. Хоорайның бүдүрүлгелеринде политиктиг болгаш күш-ажылчы улуг көдүрлүүшкүннер болуп турар. Пропагандистер болгаш агитаторлар партияның XIX съездизиниҢ шиитпирлерин тайылбырлап турарлар. «Красный металлист» заводтуҢ дарганы Козлов октябрь айның программазын хуусаа бетинде күүсеткеш, медеглээни болза:

— БистиҢ заводтуҢ ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери бүгү совет улус-биле кады сталинчы чаа беш чылды алдарлыы-биле күүседиринге долу чүткүлдүглер.

Улуг Октябрьның 35 чыл оюнга алдар кылдыр он-он муң эр, херээжен ажылчыннар стахановчу ээлчегге кирген болгаш чаа-чаа чедиишкиннерни чедип ап турар.

НевскиниҢ В. И. Ленин аттыг машина тудуунуҢ заводунда үш чүс хире стахановчулар бүдүн чартык чылдың бүдүрүлде онаалдаларын күүсеткеннер. Киров, «Красный выборжец» заводтарның. Киров аттыг өөс-аргылга комбинадының муң-муң ажылчыннары чыл онаалдаларын хуусаа бетинде күүсеткеннер.

Шахтёрларның белээ

ВЛАДИВОСТОК. ПриморьениҢ шахтёрлары Улуг Октябрьның 35 чыл оюнга алдар кылдыр чарышпышаан, Төрээн чуртка күш-ажылчы белектерни белеткеп турарлар. «Артемуголь» трестиниҢ «Подгородненка» шахтазының дагжылары октябрь 29-та он бир айларның оттуларчүүл тывыжын күүсеткен. БүдүрүлгениҢ коллективи шахтаның күчү-шыдалын дыка бедидип турар. ОттуларчүүлдүҢ бот-үнези улуу-биле чигээн.

ЛиповецкиниҢ шахта эргелелиниҢ дагжылары октябрь 29-та он айларның планындан ажыр оттуларчүүлдүг эшелонну чоруткан.

Он айларның планын күүсеткен

МАГНИТОГОРСК. МагнитогорскиниҢ Сталин аттыг металлургия комбинадының коллективи он айларның планын бүдүрүлдениҢ бүгү чорудулгаларының талазы-биле күүсеткен. Продукцияның бот-үнезиниҢ чингелдезинден пландан ажыр 21,5 миллион рубльдиҢ чыылдазы алдынган.

(СЭТА).

Партияның Қыйгырыгларынга сорук кирген

ЛЕНИНГРАД. Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюнга КПСС ТК-ның Қыйгырыглары Ленинградтың үлетпүрүнүҢ ажыл-ишчилеринге улуг көдүрлүүшкүн-биле ужурашкан.

Партияның октябрь қыйгырыгларынга алдар болдурган беседа Киров заводтуҢ мартен цехинге болган. Бүгү чыылганнарның угаан-бодалдарын коммунист М. Федоров илереткен. Оон чугаалааны болза:

— Бешки беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездизиниҢ төөгүлүг директивалары совет улустуҢ мурнунга улуг сорулганы салган. Совет үлетпүрүнүҢ чедиишкиннерин чаа-чаа күш-ажылчы чедиишкиннер-биле быжыглаарынче болгаш бистиҢ чуртувуска коммунистиг тургузуушкуннуҢ канчаардаа аажок улуг программазын хуусаа бетинде күүседиринче бисти қыйгырып турар.

Бо хүннерде мартенчилер кызыммаккайы-биле ажылдап турарлар. Олар эзилдириглериниҢ хөй нуруузун дүргедеткен аргалар-биле чорудуп, пландан ажыр металлдарны берип турар. Ам оларның үлүүнде немелде кылдыр эзилдирген чүс-чүс тонна каң бар. Каң эзилдирикчилери чогаадыкчы эгелекчи чоруктуг көргүзүп турарлар. Инженер С. Панкратов биле печник П. Филипповка баштаткан бригада суук каңныҢ аар деңзизиниҢ эзилдирилгезин узары-биле дыка ишкир хымыштыҢ чаа конструкциязын ажылдап кылган. Шак ындыг хымыштарны байырлалга чедир мартен бүрүзүнге тургузар деп цехтиҢ стахановчулары шиитпирлээн.

ПрокатчиктерниҢ чарыжының бирги черинде партияның XIX съездиниҢ делегады А. Ю. Байковка удуртканы участоктуҢ коллективи чоруп турар. Эрткен айда олар онаалдадан ажыр чүс-чүс тонна металлды кылып үндүргеннер.

ЗаводтуҢ дарганнары октябрь айның программазын хуусаа бетинде күүсеткен.

«Машина тудуушкунуҢ бүдүрүлгелериниҢ эр, херээжен ажылчыннары, инженерлери болгаш техниктери! Чаа машиналарны, приборларны болгаш дерилгелерни бүдүрерин дүрген шиңгээдип, көөдеединер! ССРЭ-ниҢ улус ажыл-агыйының бүгү адырларынга улам-на күчүлүг техниктиг депшилгениҢ үндезини — машина тудуушкунуҢ хөгжүлдезиниҢ бедик темпизин хандырынар!»

КПСС ТК-ның Қыйгырыгларының бо сөзүн Карл Маркс аттыг, Ийиги беш чыл аттыг, «Металлист», «Редуктор» заводтарның болгаш өскедаа бүдүрүлгелериниҢ машина тудукчулары улуг сонуургал-биле номчаннар. Бо коллективтер ам чаа машиналарны болгаш автоматтарны бүдүрүп үндүрери-биле ажылдап турар.

«Булкан» заводтуҢ бүгү токарыжы болгаш фрезержи чорудулгаларын дүргедеткен арга-биле чоруткан. Пөс-таавы машиналарының бүдүрүлдезин 14 хуу бедиткен. Трикотаж бүдүрүлгезиниҢ чаа агрегаттарының белеткелин завод шиңгээдип алган.

Партияның Төп КомитединиҢ Қыйгырыглары хоорайның бүгү бүдүрүлгелерин күш-ажылчы бедик көдүрлүүшкүнче қыйгырып үндүрген. Чоокшулап олурар байырлалга алдар кылдыр пландан ажыр продукцияларны стахановчулар кылып турарлар.

Кызыл тукту алган

Партияның Кызыл хоорай комитединиҢ болгаш хоорай СовединиҢ күүсекчи комитединиҢ чоокта чаа болган хуралынга, съездиге уткуштур калбарган социалистиг чарыштың сентябрь айда түннелин көрген. Кызылдың бүдүрүлгелериндe социалистиг чарыштың талазы-биле бирги черни сапог мастерскаязы ээлээнин демдеглээн.

Кызылдың сапог мастерскаязы пиити продукция талазы-биле планын 117,7 хуу, а продукцияның бараанныг талазын—136,2 хуу күүсеткен. Ол ышкаш коллектив сентябрьда 32554 рубль камналганы чедип алган болгаш бүдүрүкчү күштү 8 хуу бедидип, продукцияның ботүнезин 11 хуу кудулаткан.

Партия хооркомунуҢ болгаш хоорай СовединиҢ күүсекчи комитединиҢ бүдүрүлгелер аразында шилчиир кызыл тугун ап тура, ол коллектив улам бедиткен, чаа-чаа хүлээлгелер ёзугаар ажылдаарын даңгыраглаан.

Кызылдың аъш-чем комбинадында

Чурт үлетпүрүн өстүрүп сайзырадыр, ылаңгыя чоннуҢ калбак хереглел бараанныларын улам хөйү бүдүрүп үндүрер сорулга-биле Кызылдың аъш-чем комбинады (директору эш Кирилов) бо чылдың октябрь 27-ден эгелеп крахмал кылыр чаа цех немей ажыткан.

Крахмал бүдүрүлгезиниҢ ажылчыннары баштайгы продукциязын Октябрьның социалистиг революциязының 35 чыл оюнга белек кылдыр үндүрериҢе белеткеп турар.

* * *

Кызылдың аъш-чем комбинадының кондитер кылыгның цехи Октябрьның байырлалынга уткуштур үндүрери-биле янзы-бүрү хевирниҢ чем аймаан белеткеп турар. Кылдынган пряник, печенье, сдоб, өскедаа продуктуларны горпонуҢ болгаш өске-даа садыг черлериҢе чорудуп турар.

Бүдүрүлге бо талазы-биле онаалдаларын ажыр күүседип, продуктунуҢ шынарын бедидери дээш демиселди улам-на калбартып турар. Ылаңгыя эш Маношкинанның бригадазы социалистиг чарышка алган хүлээлгелерин үргүлчү 120 хуудан өрү, а эш Кочалова 125 хуу ажыр күүседип турар.

Улуг байырлалга алдаржыткан делгелгелер

ЛЬВОВ. Улуг Октябрьның 35 чыл оюнга алдар болдурган делгелге Иван Франко аттыг университеттиҢ эртем библиотеказында ажытынган. БистиҢ чуртувуска социализм тургузуушкуну дээш Ленин — Сталинның партиязының демиселиниҢ үелерин көргүскен дыка хөй номнарны, брошюраларны болгаш документаларны мында делгээн. Орус болгаш украин дылдарда парлаан партияның XIX съездизиниҢ материалдарын болгаш И. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмниҢ экономикуг проблемалары» деп геннальдыг чогаалын делгелгениҢ көскү черинде делгээн.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюнга алдар болдурган делгелгелер УССРниҢ эртемнер Академиязының салбырында, область библиотеказында болгаш чамдык дээди өөредилге черлеринде, хоорайның улуг-улуг бүдүрүлгелеринде, областың көдээ районнарының дыка хөй клубтарында болгаш библиотекаларында ол ышкаш ажытынган

(СЭТА).

КЫЗЫЛ ХООРАЙНЫҢ ПАРТИЯ АКТИВИНИҢ ХУРАЛЫ

Бо чылдың октябрь 29-та Кызыл хоорайның партия активиниң хуралы болган. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XIX съездизинге Тыва областың партия организациязындан чораан төлээ эш С. К. Тока партияның XIX съездизиниң түүнелдериниң дугайында аңаа илеткел кылган.

Совет Эвилелинге коммунизмни тургузар дээш улустарның чырыткылыг келир үези дээш, тайбынны камгалаары болгаш быжыглаары дээш бистиң партиявыстың демиселиниң улуг программазын айыткан, совет чуртту социализмден коммунизмче чоорту шилчидериниң колсорулгаларының перспективаларын ажыткан партияның төөгүлүг XIX съездизиниң улуг ужур-дузазын эш Тока бодунуң илеткелиниң эгезинге чугаалаан.

Ленин—Сталинның партиязычын XIX съездизиниң шиитпирлериңге совет улустуң болгаш бүгү чурттарның ажылчы чоннарының чоргаараның болгаш өөрүшкүзүнүң дугайын илеткелчи демделээн. Ол төөгүлүг съездиге Тываның партия организациязындан төлээ болур аас кежии менээ таварышкан—деп эш Тока чугаалааш, съездиниң эрткен түүнелдерин хоорайның партия активинге делгеренгей болгаш кончуг солун кылдыр илеткеп берген.

Съездиге чораан төлээниң сөс бүрүзүн хуралдың киржикчилери онза кичээнгейлиг дыннаан. Коммунистиг партияның XIX съездизиниң шиитпирлерин маадырлыг совет улустиилекчи база чогаадыкчы болгаш тургузукчу күш-ажылчы совет улус, база депшилгелиг кижи төрелгетен өөрүшкүнүң болгаш чоргааралдың демдээ-биле уткуп турарын эш Тока активке таныштырган.

Съездиниң ажылын түүневишаан, эш Токаның чугаалааны болза:

Капитализмниң бойлаан лагери съездиниң ажылын, ооң шиитпирлерин сыр өске кылдыр көрүп турар. Тайбынның болгаш демократияның алды чүс миллион ажыг кижи талалакчыларлыг лагеринге удур делегейниң чаа дайынын кыпсып үндүрерин, бүгү делегейге тергиделди чедип алырын ораалдажып турар америк империализмниң даяныр күжү кошкап, тайбың лагериниң күжү улам өзүп турар.

Съезд болза, бистиң партиявыстың эрттип келген демиселиниң болгаш типелгелериниң түүнелин үндүрген база бистиң моон ыңай бурунгаар шимчээшкинивистиң улуг перспективаларын тодаргайлаан.

Бо съезд болза, бистиң совет Төрээн чуртувусту улам-на күчүлүг болдурарының, демократияның болгаш тайбынның лагерин, бүгү делегейге тайбынның херээн быжыглаарының лозунгузунуң адаа-биле эрткен.

Съездиге бүгү-ле болган илеткелдер болгаш хүлээп алган шиитпирлер болза бистиң партиявыстың чон-биле быжыг харылзаазының күштүүнүн, бистиң чуртуң социализмден коммунизмче хөгжүлдезиниң бүзүрелдиниң бадыткалы болган.

Партияның, ажыл-агыйның база культура тургузуушкунунуң эң чугула айтырыгларын чугаалашканының сөөлүнде бо айтырыгларның талазы-биле төөгүлүг шиитпирлерни (ол шиитпирлер парлалгага үнген) хүлээп алганының сөөлүнде XIX съезд партияның удуртур органнарын—Төп Комитетти болгаш Төп ревизия комиссиязын соңгаан дугайын бистиң төлээвис партия активинге сонуургадып чугаалаан.

Эш И. В. Сталинның съездиге чугаазы болза, бүгү совет кижилериниң, бүгү чурттарның ажылчы чоннарының тайбың дээш демиселинге сорук киирикчи болган.

Тайбыңның херээн камгалаарынга бистиң партиявыстың шиитпирлиниң XIX съезд күштүү-биле бүзүреткен. Бистиң партиявыстың дуржулгазыбиле чепсегленген акы-дуңма коммунистиг болгаш ажылчын партияларның съездиге келген төлээлери хосталганың болгаш депшилгениң оруубиле ол партиялар, ол чурттарның ажылчы чоннары бурунгаар баарлар дээрзин боттары бүгү төлээлериниң мурнунга бүзүреткенин эш Тока

проблемалары» деп эш Сталинның генийлиг ажылы, съездиниң хүлээп алган төөгүлүг шиитпирлери база съездиге эш Сталинның төөгүлүг чугаазы биске—совет кижилерге, делегейниң бүгү депшилгелиг улузунга бурунгаар баар чырык орукту айыткан деп санал берген кижи бүрүзү чугаалап, аңаа боттарының катышкан өөрүшкүзүн илередип турганнар. Маңаа холбаштыр партия, совет, ажыл-агый органнарының ажылдарында четпестеринге шынчы болгаш чидиг шүгүмчүлелдерни олар таварыштырып турганнар.

«Тыва тудуг» трестизиниң партия организациязының секретары эш **Харламов** тудуг трестизиниң (эргелекчизи эш Чаадаев) ажылында чедишкиннер-биле чергелештир улуг четпестер база бар деп чугаалаан. Тудуг ажылдарының шынары ам-даа куду. Трестиң удуртулгазы ажылчыннарның күш-ажылын четпес организастап, техниканы четче ажыглаваан турар, а партия организациязы ол ажыл-агыйжы эвес чорук-биле шиитпирлиг демисешпейн турарының буруузун ол миннип чугаалаан. Партия хооркомунуң секретарылары болгаш өске-даа ажылдакчылары тудугжуларның канчаар ажылдап турарын барып сонуургап көрбейн турар. Хоорайда агитация ажылы чавыс деннелде. Чаа беш чыл планының талазы-биле көргүзүг агитациязын делгередир херек.

Облпотребсоюзтуң транспорт конторазының партия организациязының секретары эш **Тимофеев** санал берген. Бистиң автотранспорттувус ам 1953 чылдың саны-биле ажылдап турар. Ол эки түннел болза, социалистиг чарыштың болгаш шалыпчы чоруктуң хүрээлениниң өскениниң ачызында чедип алдынган—деп ол чугаалаан. Коммунист чолаачы эш Ковалев капитал ремонт чокка 104 мүн километрни эки түннелдиг ажыл-биле маннадып эрткен. Ол ам-даа 150 мүн километр чедир ынчаар маннадырын хүлээнген. Коллективте сагылга-чүрумнүн чавызының, ажылга техниктиг удуртулганың четпезиниң дугайын ол шүгүмчүлээн.

Кызылдың автотранспорт конторазында партия организациязының секретары эш **Гусаров** бүдүрүлгениң удуртулгазында улуг четпестерни чидии-биле шүгүмчүлээн. Эрткен 9 айларның бүдүрүлге планын чүгле 50 хуу күүсетинген. Күрүне планының күүселдезин үзеринге чоокшулап турар автотранспорт эргелелиниң начальниги Пономаренконун, эдилел начальниги Потылицын, автотранспорт эргелелиниң кол инженери Антушов, автотранспорт конторазының инженери Лушников оларның адрезинге шыңгыы шүгүмчүлелди ол таварыштырган. 80 ажыг машиналар үрелик чыдар. Ажылдап турар машиналар 4600 ажыг шакты ажыл чок куруг туруп эрттиргеи. Техниктиг удуртулга дыка багай. Ажылдың чорудулгазынга контрольду тургуспайн келген. Партияның область болгаш хоорай организациялары областың транспортунуң бо кол адырынга удуртулганы экижидер ужурлуг—деп ол чугаалаан.

Облпотребсоюзтуң даргазы эш **Кошкаров** ооң адрезинге болган шүгүмчүлелди буруу шаап көөрүн бодунуң саналынга ораалдажып турган.

Партия обкомунуң школа килдизиниң эргелекчизи эш **Болдур-оол**, областың шагдаа эргелелиниң начальниги эш **Артас** санал берген болгаш олар боттарының адрезинге болган шүгүмчүлелдерни миннип чугаалааннар.

Ооң ыңай совет чогаалчылар эвилелиниң Тыва салбырының хаарысалгалыг секретары эш **Сагаан-оол**, Кызылдың көдээ партия райкомунуң секретары эш **Ензак** болгаш партияның Кызыл хооркомунуң секретары эш **Киселёв** олар база санал бергеннер.

Актив хуралы чугаалашкан айтырыгларның талазы-биле делгеренгей доктаалды хүлээп алган.

Актив хуралы эш И. В. Сталинга чорудар байырлыг чагааны канчаар-даа аажок улуг көдүрлүүшкүн-биле хүлээп алган.

„Баян-Хемниң“ малчыннары

Кызыл районда «Баян-Хем» колхоз 1948 чылда организастатынган. Ынчаарда колхозтуң бир бөлүк хоюн өстүрүп кадарары-биле парторганизацияның сүмелээнин ёзугаар херээжен Маады Найданга хүлээткен турган.

Коммунист Найдан бодунда онаашкан ол чугула болгаш харыысалгалыг ажылды күзелдии-биле хүлээп алган. Ынчаарда ооң хою шуптту 153 баш турган.

Мал ажаарының аргазын, ылаңгыя одарладып семиртирин, чаш малды шын доруктурарын билип алыр дээш малчын Найдан зоотехниктер болгаш ветеринар ажылдакчылары-биле үргүлчү харылзажып турган. Ооң бодалынга үш кол айтырыг—малды менди тургузары, семис болдурары, чаш малды бүрүн камгалап алыры—соңгаарладып болбас сорулга кылдыр салдынып келген.

Маады Найдан ниитиниң малын кадарып келгениниң баштайгы үш чылында 329 чаш малды доруктуруп алган. Ылаңгыя бо чылын төрүтүнген 196 хураганнарны бүрүн камгалап өстүрген.

К. ОНГА.

Кыштаглаашкынга белеткел эки

Өвүр районнуң колхозтары 1952—1953 чылдың кыштаглаашкынының белеткелин чедиишкинниг чорудуп турар. Районнуң колхозтарында ниитиниң бүгү малын 101 кезек черге үзүп тургузары-биле планнап, мал ажылынга мергежилдиг 217 колхозчуларны шилип тургускан. Малдың коъдан бүрүзүнге артык кыштаг тударының чугулазын бэрымдалааш, 136 кыштагларны планнап, оларда улуг, биче малдың 266 кажааларын септеп, тудуп дооскан. Ооң иштинде чаңгыыаай хевирлиг 14 кажаа бар. Оон ыңай 75 тонна өдек белеткетинген. Бүгү септетинген кажааларны дезинфекцилеп дооскан.

Колхозчуларның хуузунда малдарының кыштаглаашкынынче база кичээнгейни салып, 28 кадарчыларны тургузуп, тускай кыштагларны септеп эгелээн.

Бүгү малдың көрүлдезин районнуң көдээ ажыл-агый килдизиниң тускай эртемниглериниң киржилгезибиле дооскан. Кырган болгаш холутунган малдарны эки шынарлыг малдарга орнаарын болгаш колхозчуларның ниити хуралының шиитпири-биле өскээр саарарын организастап турар.

Эш Доржукай даргалаан «Торгалыг» көдээ ажыл-агый артели үзүп тургускан коъдан мал бүрүзүн 2—2 кыштаглар-биле хандырган. Ол колхоз мал кыштагладыышкынының талазы-биле өске колхозтардан артык эки ажылдап турар.

Колхозтарда кажаа септелгези болгаш тудуушкуну үргүлчүлеп турар.

М. ЧҮЛДҮМ.

Мал кыштаглаашкынында четпестерни дарый узуткаар

Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» колхоз мал чеминиң белеткелиниң планын ажыр күүседип алганынга оожургааш, мал кажааларын кышка белеткээриниң ажылын боттандырбайн турар.

Шээр мал фермазының эргелекчизи эш Бора-Көже болгаш мыйыстыг бода мал фермазының эргелекчизи эш Кенден малдың кышкы кажааларының септелгезин болгаш мал кыштаглаашкынының планнаашкынын амдыгаа чедир кылбайн турар. Саар инектерге болгаш ажыл аъттарынга ийи кажааның ханазын колхоз төвүнде кылганындан бээр ам бүдүн чартык чыл четкен, ол хиреэинде-ле кажааларның кыры амдыгаа чедир чадагай хевээр. Колхозтуң тудары-биле планнааны 3 улуг кажааларның ыяш материалы безин мынчага чедир белеткетинмээн. Колхозта көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери эштер Очур-оол, Барынмаа олар колхозтуң малының кыштаглаашкынынче кичээнгейни салбайн турар.

Мал кыштаглаашкынының белеткел ажылында бо улуг четпестерниң үнгениниң чылдагааны болза, малды өстүрүнге болгаш ооң продуктулуун бедидеринге таарымчалыг кыштаглаашкынның шиитпирлиг ролюн «Коммунизмче орук» колхозтуң баштаар чериниң (даргазы эш Настык-Доржунуң) үнелеевейн турарындан болуп турар.

М. САЙН.

ПАРЛАЛГА ДОПЧУЛАЛЫ

Массаның политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейн хөгжүдер

КПСС-тиң Бии-Хем райкомунуң болгаш райкүүскомнуң органы—«Сталинчы» солун ВКП(б)-ниң XIX съездизи ажытыннарының мурнунда районнуң ажылчы чоннарының социалистиг чарыжының чорудулгазын көргүскен материалдарны бодунуң арыннарынга үргүлчү чырыдып парлап турган.

Солуннуң августуң 23-те үнген дугаарының мурнуку үүлүнге бижээни болза, «Партияның XIX съездизинин ажытынар хүнүн күш-ажылчы чеднишкиннер-биле демдеглээр, ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунга чаа чедиишкиннерни чедип алыр дээш Бии-Хем районунуң ажылчы чоннары боттарынга социалистиг хүлээлгелерни ап тур». Солуннуң ол-ла дугаарынга: «Дүжүт ажаап алыышкының болгаш күрүнеге тараа дужаалгазының талазыбиле ажыл-агый болгаш политиктиг чугула сорулгаларын шиитпирлевишаан, чаа сталинчы беш чыл планын ажыл-херек кырынга боттандырарынга, бистиң Төрээн чуртувустуң экономнуг күчүзүн быжыглаарыныңа херээнге бодувустуң күш-ажылчы салыышкынывысты киирер бис»—деп бижээн.

«Искра», «Победа», Ленин аттыг колхозтарда дүжүт ажаап алыышкынының чорудулгазын чырыдып бижившаан, редакцияның сентябрь-3-те үнген солунунга демдеглээни болза, «Бо хүннерде «Красный пахарь» көдээ ажыл-агый артели күш-ажылдың бедик үлегер-чижээн көргүзүп турар, ында бүгү-ле күштерни болгаш чепсектерни хөдөлишкинче киирген болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринге ажыктыг чаа аргаларны дилеп турар».

ВКП(б)-ниң XIX съездизинин ажытынарының мурнуу чарыының хүннерин Төрээн чуртунуң чаагай чоруу дээш күш-ажылчы идепкейин көргүзери-биле демдеглээннер. Эш Арсеньевтиң бижээн үүлүнде чугаалап турары болза, «Партияның съездизинге алдар болдурган бүгү улустуң социалистиг чарыжынга киргеш, Туранның үлетпүр комбинадының коллективи октябрьның бүдүрүлге планын 120 хуу күүседирин, чылдың бүдүрүлге планын Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюнга чедир күүседирин хүлээнген.»

Кочетов аттыг колхозтуң кежигүнү Николай Обухов съезд мурнунда алган хүлээлгезин боттанлырбышаан, дүжүт ажаап алыышкынның үезинде, хүнде 500 сноп баглаарының орнунга 1010 сноп баглап, нормазын 200 хуу чедир күүседир турарын солуннуң сентябрь 6-да үнген дугаарында редакция бижип турар.

Сентябрьның 15-те үнген № 71 солунда редакцияның бижип турары болза, «Ленин аттыг колхозта эш Кызыл-оолдуң удурткан бригадазы дүжүт ажаап алыышкынынга болгаш күрүнеге тараа дужаалгазының ажылынга мурнакчы чоруун көргүскеш, шилчип чоруур кызыл тукту чаалап алган». Сентябрьның 17-де үнген № 72 солунда «Красный пахарь» колхозтуң механизаторларының күскү чер аңдарылгазынга чедип алган чеднишкиннерин редакция демдеглеп турар.

Совет башкыларның күзел-соруун илеретпишаан, митингиге Туран чедиг чыл школазының башкызы эш Каракыстың чугаалаанын солун бижип турар. Ооң чугаалааны болза, «Төрээн Коммунистиг партияның XIX съездизин демдеглээрде, бистер башкылар коммунизм тудуушкунунуң аныяк салгакчыларының кижизидикчилери болур хүндүлүг хүлээлгевисти ам-даа улам экижидер ужурлуг бис. Чаа өөредилге чылында өөредилге-кижизидилгелиг ажылдың шынарын бедидеримниң, бодумнуң класымның өөреникчилериниң долу өөредилгелиг болурун чедип алырымның дугайында сөзүмнү берип тур мен»—дээн.

Ынчалза-даа, солуннуң редакциязы (редактору эш Мамонов) социалистиг чарыштың дугайын чырыдарының шынарын экижидер, материалды чогуур өй-шаанда чырыдарын хандырар, коллективтиг пропагандист, агитатор, организакчы болур бодунуң ролюн бедидер, парлап турар шүгүмчүлелдиг материалдарның үре-түннелдиг болуру дээш демисежир ужурлуг. Редакция № 64 солунда: «эки дүжүттү өстүрери ол дээрге херектиң кезии-дир, а ону чогуур өйүнде чидириг чокка ажаап ап билир херек... Колхоз ховуларында чүнү тарааш өстүрген болдур, ону ажыл-агыйжы ёзу-биле камгалап ажаап алган турар ужурлуг» деп бижээн.

Дүжүт ажаап алыышкынын чогуур өйүнде чидириг чокка чорударынче массаның күжүн мобилизастаарынга, мурнакчыларның дуржулгазын чырыдарынга, четпестерни илередип турар шүгүмчүлелди парлаарынга редакция солуниуң арыннарын ам-даа четпес ажыглап турар.

№ 65 солунга редакцияның бижээни болза: «эрткен чылын «Красный пахарь», «Красная звезда» колхозтарга политик-массалыг ажылды шын организастааны дүжүттү чогуур өйүнде ажаап алырын, күрүнеге тараа дужаар планны хуусаа бетинде күүседирин хандырган.» Бо чылын «Красная звезда» колхоз дүжүт ажаап алыышкынын чедиишкиниг чорудуп шыдаар бүгү аргаларлыг турган-ла хожудап турарынга редакцияның сагыш салбайн турары кайгамчык үүве. Ол ышкаш политик-массалыг ажылды сула чорудуп турар буруулугларны редакция шүгүмчүлелге таварыштырбайн турары четпес.

Редакцияның хүлээлгези болза, ажылчыннарның, колхозчуларның, интеллигентилерниң күш-ажылчы чедиишкиннерин чырытпышаан, адаандан шүгүмчүлелди дидими-биле калбарттып, социалистиг чарыштың чаа күүлүг калбарыышкынынче, сталинчы чаа бешки беш чыл планының улуг сорулгаларын чедиишкиниг күүседириниң демиселинче ажылчы чоннарны сорук киирип мобилизастаары болур.

Парлалга ажылдакчыларының чугула сорулгазы—ВКП(б)-ниң XIX съездизинин материалдарын ажылчы чоннарга пропагандалаары болур.

Удуртулганы улам экижидер

Чөөн-Хемчик районнуң ажылчы чоннары партияның XIX съездизинин төөгүлүг директиваларын эрестиг күүседиринче көдүрлүп үнген.

Районнуң колхозтары малдың баш санын көвүдедиринге, ооң продуктулуун бедидеринге биче эвес чедиишкиннерни чедип алганнар.

Мал ажылының тускай эртемниглериниң саны 1950 чылга деннээрге ийи катап өскен. Мал ажылында партия бөлүктерин тургускулаан, ында 52 коммунистер, 132 комсомолчулар ажылдап турар.

Малдың кызыраар болгаш өлүп хораар чоруктарын дыка эвээжедип тургаш, чаш төлдү менди ажаап ап турарындан район бо чылын чылгы мал өстүрер планны 112 хуу, инекти —103 хуу, хой, өшкүнү—105—112 хуу күүседир аргаларны чедип алган.

Районда ниитиниң малының уксаалыг чоруу экижип, бо талазы-биле дуржулга станциязының болгаш күрүнеиң үрелиг чылгы мал ажылагый чериниң тускай эртемниглери колхозтарга ажылды кызымаккай чорудуп турар. Районнуң колхозтары 100 төрүүр белерден 77 кулуннарны, 100 инектен 96 бызааларны, 100 баш хой, өшкүден 117 анай, хураганнарны алган. Хойдан дүк кыргып алыры 1,5 катап өскен.

Мал чеми белеткээриниң планын: сигенни 70 хуу, силос салырын 135 хуу күүсеткен. Калинин аттыг, Жданов аттыг колхозтарда мал кыштаглаашкынынга белеткел эки чоруп турар.

Районнуң улгатыр катыштырган колхозтарында куш фермалары тургустунган. Ында 4000 ажыг куштар бар. Куш ажылын сайзырадырының станциязының тудуу доозулган.

Ооң-биле чергелештир ниитиниң мал ажылын хөгжүлдезинде улуг четпестер ам-даа бар. Чүл дээрге, малдың чайгы деңгилде одарлаашкынын эки организаставас, малга чем белеткээриниң планнарын күүсетпес, малдың кышка удур белеткелдерин чорутпас чоруктар «Октябрь 30 чыл ою», Ленин аттыг колхозтарда чыл-чылда катаптап турар.

Ниитиниң мал ажыл-агыйын хөгжүдер хемчеглер талазы-биле партия организациялары мал ажылдакчыларының ортузунга социалистиг чарышты кошкак удуртуп, агитация массалыг ажылдарны ам-даа четпес чорудуп турар.

Районнуң партия болгаш көдээ ажыл-агый, совет органнарының соңгаарладып болбас сорулгазы—шээр малдың эдержилге кампаниязында төрүүр хойларның чаңгызын-даа кызыратпас дээш ажылды организастаары, малды менди болгаш семис күштүг кыш ажырып, малдың чаш төлүн бүрүн камгалап ап, доруктурары, эки шынарлыг четчир санныг чем суурун белеткээри болгаш малды чылыг кажаалар-биле хандырып, ооң септелгелерин дарый доозары болур. Ону хандырары-биле партия болгаш совет органнары мал ажылдакчыларының ортузунга социалистиг чарышты, мурнакчы дуржулгаларны калбаа-биле непередип, партийжи массалыг ажылдарны хүнбүрүнүң удуртулгазынга алыры чугула.

К. ДИЛГИЖЕК.

КУЛЬТУРАНЫҢ ОДАА

Кызылдың көдээ районнуң «Победа» колхозта кызыл өг тургустунганындан бээр улуг үр болбаан. Кызыл өг болза, дүжүт ажаап алыышкынының үезинде колхозчуларның ортузунга тайылбыр массалыг ажылды чорударының кол чери болуп, ол колхозтуң тараа ховузунга күзедир ажыллаан.

Аныяктар болгаш улуг назылыг чон ажыл шагының сөөлүнде костуг үелерде кызыл өгге барып, номнарны, солуннарны үргүлчү номчуп турар. Кызыл өгнүң доктаамал номчукчулары ам 80 ажып турар. Партия, комсомол организацияларының 16 агитаторлары кызыл өгге солун номчулгаларын, беседаларны үргүлчү чорудуп келген. Оон аңыда күскү тараа ажаап алыышкынының үезинде колхозчулар ортузунга 12 лекциялар номчутунган.

Кызыл өгде кескү агитация эки тургустунган болгаш хана солуп, агитхуудустар үргүлчү үнүп турар. Колхозтуң көргүзүг, хүндүлел самбыраларын кызыл өгде үзүктел чокка делгеп келген.

Комсомолчулар Отук-оол, Чечекмаа, Содун-оол, Доржу, Шыырап олар кызыл өг ажылынга онза идепкейлиг киржип келгеннер. База комсомолчу Өргелдей кызыл өгнүң доктаамал массовиги болуп, чонга аксеткилдии-биле бараан болуп турар.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюнга таварыштыр колхозчуларга шии, концерт көргүзери-биле кызыл өгнүң активи комсомолчулар тускай чогаатынган план ёзугаар белектеп турар.

Р. ОЧУР-ООЛ.

ОКТЯБРЬНЫҢ СОЦИАЛИСТИГ УЛУГ РЕВОЛЮЦИЯЗЫНЫҢ 35 ЧЫЛ ОЮНГА

ОктябрьныҢ социалистиг Улуг революциязыныҢ бүгү-делегейге төөгүлүг ужур-дузазы

ОктябрьныҢ социалистиг Улуг революциязыныҢ тиилелгези-биле кижи төрелгетенниҢ төөгүзүнде чаа үе ажытынган.

Октябрь революциязы болза, капиталистерден болгаш помещиктерден бүдүрүлгениҢ чепсээн хунаап алгаш, ону ниитилелдиҢ өнчүзү кылдыр хуулдурган, буржуазияныҢ хуу өнчүзүнге социалистиг өнчүнү удурланыштыр салган.

ОктябрьныҢ социалистиг Улуг революциязы болза, буржуазияныҢ эрге-чагыргазын дүжүргеш, ооҢ политиктиг эргелерин казаан, буржуаз күрүне аппарадын буза шапкан. Ынчангаш, капиталистиг демократия болур буржуаз парламентаризмге удур пролетариаттыҢ демократиязы болур СоветтерниҢ социалистиг эрге-чагыргазы тургустунган.

ДелегейниҢ социалистиг революциязыныҢ үези болур кижи төрелгетенниҢ төөгүзүнге чаа үени ажыдарыныҢ үлүү бурунгаар, чаа-чаа тиилелгелерже ажылчы чоннарны бодун долгандыр хаара тырттып шылаан орус пролетариатка таварышкан. Бүгү делегейге төөгүлүг ол хүлээлгеже орус пролетариатты большевик партия, улуг баштынчылар В. И. Ленин болгаш И. В. Сталин белеткээн турган.

ОктябрьныҢ социалистиг Улуг революциязы болза, империализм тергиделин ооҢ үгле төптеринге, метрополияларга божаннаткан эвес, харын колониалдыг болгаш хамаарылгалыг чурттарга империализмниҢ тергиделин тура тырткаш, ооҢ тылынга согуушкунну база таварыштырган.

Помещиктерни болгаш капиталистерни дүжүргеш, Октябрь революциязы национал-колониалдыг дарлалга согугну берген, ол дарлалдан бистиҢ чуртувустуҢ дарлаткан улустарын хостаткан. Эш СталинныҢ чугаалааны болза, «Октябрь революциязы бир дугааргы согуушкунбиле национал дарлалдыҢ илчирбезин үзе тырткан, улустарныҢ аразында эргиниҢ байдалдарын аңдара туткан, эргиниҢ национал өжээннежилгезинин үндезинин тура тырткан, улустарныҢ кады ажылдажылгазынга байдалды тургускан болгаш орус пролетариат үгле Россияда эвес, харын Европада база Азияда ооҢ национал акы-дүнмаларынныҢ идегелин чаалап алган» (И. В. Сталин. Чогаалдар, том 5. арын 185).

Октябрь революциязы болза, пролетариаттыҢ болгаш ооҢ авангардызы — коммунистиг партияларныҢ удуртулгазы делегейниҢ дарлаткан чурттарында чорудуп турар колониалдыг революцияларныҢ—чаа үезин ажыткан. В. И. Ленин болгаш И. В. Сталин болза, империализмниҢ базазы болгаш тылы болур колониалдыг Чөөн-чүктүҢ ролюн болган чокла демдеглеп турганнар. Олар ооҢ-биле чергелештир, делегейниҢ пролетар революциязыныҢ кайгамчыктыг курлавыры болур Чөөн-чүктүҢ хамаарылгалыг чурттарыныҢ чугулазын айытканнар. Мынчангаш Чөөн-чүктүҢ улустарыныҢ одунганы, империализмге удур демиселдиҢ ниити агымынче Чөөн-чүк улустарыныҢ хаара тыртынганы делегей политиказында болгаш революстуг шимчээшкинде бир дугаар чергениҢ факторлары болу берген.

Чүс-чүс чылдарныҢ карангы-дүмбей байдалдарындан Чөөн-чүктүҢ улустары уштунган. Маңаа улуг рольду совет национал республикалар ойнаан. Олар бүгү дарлаткан улустарга орук айтыкчы чижектерни берген. Кол чүве чүде болуп турарыл дизе, совет республикаларныҢ туруп турары, пролетариаттыҢ диктатуразын быжыглаары дээш оларныҢ базым бүрүзү болза, империализмге удур агитация, империалистиг дарлалдан хамаарылгалыг чурттарныҢ хосталгазы дээш агитация, капитализмниҢ буступ дүжүүшкүнүҢ херечизи болган.

ОктябрьныҢ социалистиг Улуг революциязынын түннелинде капитализм дүшкүүрлүг үе-чадаже кирген. ИмпериализмниҢ илчирбезин бир дугаарында үзе тырткан чурт бистаҢ чуртувус болган. «Ол илчирбени үзе шавары дээш демиселге бис аажок аар чидириглерни үндүрдүвүс, ынчалза-даа ону бис үзе шаптывыс... империализмни долузу-биле дүжүрер дээш демиселдиҢ тугун бүгү делегейниҢ мурнунга көдүрдүвүс». (В. И. Ленин. Чогаалдар, том 28, арын 57).

СоветтерниҢ чурту бүгү-ле революсчу болгаш мурнакчы чоруктуҢ чөленгижи болгаш одаа болу берген. Мону барымдалааш, эш Сталин мынча деп чугаалаан: «Чөөн-чүктен чырык! Барыын чүк, ооҢ кижи эттханы сорар империалистери аштыҢ болгаш кулданыышкынныҢ олаа кылдыр хуулган». Совет Россия бүгү чурттарныҢ пролетарийлеринге болгаш ажылчы чоннарынга империализмниҢ мөлчүгделинден оларныҢ хосталыр оруунуҢ чырыдыкчызы кылдыр туруп келген.

Делегей ийи лагерь кылдыр чарылган: империализмниҢ лагери, социализмниҢ лагери.

ОктябрьныҢ социалистиг Улуг революциязын чүгле эконом болгаш ниитилел политиктиг байдалдарныҢ талазы-биле революция деп санап болбас, харын ол болза, ооҢ-биле кады ажылчын ангыныҢ угаан-бодалдарында революция, идеологиязында революция болур деп эш Сталин өөреткен. Ол болза, марксизмниҢ тугунуҢ адаа-биле, пролетариаттыҢ диктатуразыныҢ идеязыныҢ тугунуҢ адаа-биле, империализм болгаш пролетар революцияларыныҢ үе-чадазында марксизм болур ленинизмниҢ тугунуҢ адаанга төрүтүнген болгаш быжыккан.

ОктябрьныҢ социалистиг Улуг революциязы реформизмни ашкан марксизмниҢ тиилелгези, социал-демократизмни ашкан ленинизмниҢ тиилелгези болуп турар деп эш Сталин чугаалаан. Ол болза, марксисчи-ленинчи өөредигниҢ шыныын бадыткаан, чүл дизе, мурнакчы болгаш эн-не революсчу теория—марксизм-ленинизмниҢ теориязы-биле чепсегленген партия, II ИнтернационалдыҢ партияларындан принципиалдыы-биле ылгалдыг тулчуушкуннарга каннаалган партия бир эвес пролетариатты удуртур болза, пролетариат тиилел шыдаар. ХамыктыҢ мурнунда орус пролетариат чүге тиилээнил дизе, ону Ленин—СталинныҢ партиязы удурткан. Октябрь революциязыныҢ тиилелгези II ИнтернационалдыҢ партияларын ашкан чаа хевириниҢ партиязыныҢ тиилелгези, тускайлап алган чаңгыс чуртка пролетар революциязыныҢ тиилеп болурунуҢ дугайында ленинчи-сталинчы өөредигниҢ тиилелгези, ажылчы тараачыннар биле пролетариаттыҢ эвилелиниҢ дугайында ленинчи-сталинчы өөредигни эмдыралга боттандырганы болур.

ОктябрьныҢ социалистиг Улуг революциязы социализмден коммунизмче шилчип киреринин үезин ажыткан. ССРЭ-де пролетар диктатуразыныҢ иштики быжыглаашкыны, социалистиг тургузуушкуннуҢ чедишкиннери, колониалдыг пролетар массаларныҢ болгаш дарлаткан улустарныҢ ортузунда ССРЭ-ниҢ хамаарылгазы болгаш ат-алдарыныҢ өскени делегейниҢ социалистиг революциязын уламчылааны, дыҢзытканы болгаш калбартканы болур.

Социалистиг тургузуушкунда бир дугаар чергениҢ болгаш кол сорулга бистиҢ чуртувустуҢ индустриализациязы турган. Улуг бергелер база делегей империализмниҢ чөнгээлиг хөделиишкиннери турбужа бистиҢ чуртувус социалистиг индустрализацияны кыска хуусаада боттандырган.

СоциализмниҢ оруунче тараачыннарныҢ киргени делегейге улуг ужур-дузалыг болган. Бүгү делегейде дарлаткан болгаш мөлчүткен тараачыннар ёзулуг хосталгаже база культурлуг амыдралче орук—социализмче орук ол деп чүвени совет тараачыннарныҢ чижээнден көргеннер.

Социалистиг тургузуушкуннуҢ улуг чедишкиннериниҢ түннелинде даштыкы чурттарныҢ пролетарийлеринге болгаш ажылчы массалырыбиле бистиҢ чуртувустуҢ ажылчын аңгызыныҢ болгаш ажылчы чоннарыныҢ акы-дүнма харылзаазы быжыккан, бүгү делегейниҢ ажылчы чоннарыныҢ мурнунга пролетар диктатуразыныҢ ат-алдары көдүрүлген.

Совет эрге-чагырганыҢ туруп келгениниҢ мырыңай баштайгы чылдарында-ла В. И. ЛенинниҢ чугаалааны болза, күш-ажылдыҢ бүдүрүкчүлүү—ол болза, чаа ниитилел тургузуунуҢ тиилелгезинге эн-не чугула, эн-не кол үүл болур—дээн, ЛенинниҢ ол чагын совет улус күүсеткен. Үлетпүрде болгаш көдээ ажыл-агыйда күш-ажылдыҢ бүдүрүкчүлүү көдүрүлген. Хостуг эвес күш-ажыл ниити улустуҢ эрге-ажыынга угланган хостуг, медерелдиг күш-ажылы-биле солутунган. Маңаа улуг рольду социалистиг чарыш ойнаан.

Большевик партияныҢ болгаш эш СталинныҢ мерген удуртулгазынын адаа-биле чедип алдынган совет улустуҢ тиилелгелерин ССРЭ-ниҢ Сталинчы Конституциязында дүрүм ёзугар быжыглаан. Сталинчы Конституция капиталистиг тургузугну узуткааныныҢ фактызы, ССРЭ-де социалистиг тургузугнуҢ фактызы болуп турар. Ол болза, делегейде эн-не демократтыг конституция. Буржуаз революция дээр шырынмабиле чажыртынган буржуаз демократияга удурланыштыр, ССРЭ-де демократия болза, ажылчы чоннарныҢ демократиязы, тодаргайлаарга бүгү-ле ажылчы чоннарга демократия болур. Сталинчы Конституция болза, капиталистиг чурттарда миллион-миллион бөдүүн кижилериниҢ бодап чораан болгаш ам-даа бодап, сактып чорууру бодалдарын херечилеп турар документ болур.

Эш Сталин чаңгыс чуртка социализмниҢ тиилеп болурунуҢ дугайында ленинчи теорияныҢ эртемниг үндезининге улуг салыышкынны киирген. Пролетар революциязыныҢ марксисчи-ленинчи теориязы ОктябрьныҢ маадырлыг революциязынче РоссияныҢ пролетариадын сорук киирген. ССРЭ-де тиилээн пролетар революциязы бүгү делегейниҢ социалистиг революциязыныҢ бир дугаар чадазы болган. «Октябрь революциязыныҢ делегейге ужур-дузазы чүдел дизе, ол чүгле империализмниҢ системазынын бустуушкунуҢ херээнче чаңгыс чурттуҢ улуг эгези база империалистиг чурттарныҢ аразында социализмниҢ бир дугааргы одаа эвес, харын база ол ышкаш Октябрь революциязы болза, делегей революциязыныҢ бир дугааргы чадазы база ооҢ улам ынай калбарыышкынныҢ күчүлүг базазы болуп турар» деп эш Сталин айыткан.

Ада-чурттуҢ дайыны ОктябрьныҢ социалистиг Улуг революциязыныҢ төөгүлүг күжүнүҢ болгаш ССРЭ-де социализм тиилелгезиниҢ быжыглыныҢ бүгү талалыг шылгалдазы болган Гитлерлиг Германияны чылча шапканы бүгү делегейге төөгүлүг ужур-дузалыг болган. ДелегейниҢ фашизминиҢ кол одаа — делегей реакциязыныҢ чөленгижи болгаш мурнакчы күжү узуткатынган. Мынчангаш, гитлерлиг ГерманияныҢ аштырыышкыны чүгле герман фазмниҢ аштырыышкыны эвес, харын делегей фашизминиҢ аштырыышкыны болган. Ол болза, капитализмниҢ эн-не карангы болгаш каржы күштерин ашкан совет тургузугнуҢ артык күштүүнүҢ илерелги болур.

Герман фашизмни болгаш япон империализмни ашкан бодунуҢ улуг тиилелгези-биле совет улус ЕвропаныҢ өске бүгү улустарынга хосталганы чаалап берген, демократтыг болгаш социалистиг чаартылгаже орукту ЕвропаныҢ улустарынга аштап берген, фашистиг араатаннардан делегейниҢ цивилизациязын камгалаан. Совет Эвилели корей улусту япон империалистерден хостаан болгаш бүгү делегейге ооҢ эрге-ажыктарын камгалап, араатан америк шериглерге удур ооҢ демиселиниҢ тиилелгезиниҢ талазында турар. Хөй чылдарда кадыг-дошкун демиселдиҢ сөөлүнде бодунуҢ улус республиказын тургускан кыдат улустуҢ төөгүлүг улуг тиилелгези империалистиг агрессияга удур Совет ЭвилелиниҢ тиилелгезинин ачызы-биле болдунган.

Совет улус бүгү делегейге социализм дээш бодунуҢ мурнакчы демиселчи ролюнга дүрүм ёзугаар чоргаарланып турар.

Совет ЭвилелиниҢ бүгү делегейге төөгүлүг ужур-дузазы болза, социалистиг тургузуушкуннуҢ оруунче кирген улус демократиязыныҢ чурттарынга Совет ЭвилелиниҢ ам көргүзүп турар политик, мораль болгаш материалдыг улуг деткимчезин көскүзү-биле херечилеп турар.

БистиҢ чурттуҢ ажылчы чоннарыныҢ демиселиниҢ тиилелгелиг дуржулгазы социализм дээш депшилгелиг кижилериниҢ демиселинге мурнакчы революсчу теория—Маркс—Энгельс— Ленин—СталинныҢ өөредин-биле чепсегленген чаа хевириниҢ партиязы, коммунистиг партияныҢ удуртукчу ролю улуг дээзин көргүскен. Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязыныҢ төөгүлүг улуг дуржулгазы болза, делегейниҢ бүгү чурттарында коммунистиг болгаш ажылчын партияларныҢ кол ажыл-чорудулгазы болур. КПСС-тиҢ дуржулгазын удуртулга болдургаш, акы-дүнма коммунистиг болгаш ажылчын партиялар ленинчи идеяныҢ арыг турары дээш, коммунизмниҢ ажык-даа, чажыт-даа бүгү дайзынларынга удур, англи-америк империалистериниҢ агентуразынга удуо пролетаржы интернационализм дээш демиселди чорудуп турарлар.

Ленин—СталинныҢ партиязынын хандырып турары бистиҢ чуртувуста коммунизм тургузуушкуннуҢ чедишкиннери социалистиг тургузуушкуннуҢ тиилелгезинин херээнге идегелге улус демократиязынын чурттарынын ажылчы чоннарын быжыглап турар, буржуаз чурттарда бодунуҢ аңгызынын эрге-ажыы дээш демисежип турар ажылчы чоннарнын дайынчы соруу улам көдүрүп, тайбын, демократия болгаш социализмниҢ бүгү делегей лагерин быжыглап турар.

БистиҢ улузувус ам ССРЭ-ниҢ хөгжүлдезинин беш чыл планын күүседип эгелээн. Беш чыл планы болза, ССРЭ-ниҢ улус ажыл-агыйынын чаа күчүлүг көдүрлүүшкүнүн тодарадып турар болгаш улустуҢ материалдыг чаагайжыдылгазынын болгаш культурлуг деңнелиниҢ улам ынай дыка өзүлдезин хандырып турар. Беш чыл планынын күүселдези социализмден коммунизмче хөгжүлдениҢ оруунга бурунгаар улуг базым болур.

Совет улус партиянын XIX съездизинин шиитпирлеринге, эш И. В. СталинныҢ төөгүлүг чугаазынга, «ССРЭ-де социализмнин экономнуг проблемалары» деп гениалдыг чугаалынга улуг өөрүшкү-биле ужурашкан. Бо болза, коммунизмче орукту бистин улузувуска чырыдып турар.

Төрээн Коммунистиг партия бисти тиилелгеге аппар чоруур. Коммунистиг партия болза, делегейниҢ революсчу болгаш ажылчын шимчээшкининиҢ шалыпчы бригадазы болур. Бүгү бурунгаар депшилгелиг кижи төрелгетен бистиҢ партияныҢ тайбын дээш туржуп турарын болгаш тайбынныҢ херээн камгалап турарын көрүп турар. Бистин партияныҢ болгаш бистиҢ улузувустуҢ эрге-ажыктары тайбынга ынакшылдыг улустарныҢ эрге-ажыктарындан чарылбас.

М. ДЕЛЕГ.

ШколаларныҢ өөредилге-кижизидилге ажылынга партийжи хыналданы күштелдирер

Совет школаны быжыглаар болгаш ону улам сайзырадырынын гаазы-биле Совет назак, Коммунистиг партия улуг хемчеглерни чорудуп турар. Школалар боттарыныҢ өөредилге-кижизидилгелиг ажылдарын чыл санында улам экижидип, келир үениҢ аныяк салгакчыларын эртем-билиг-биле чепсеглеп турарлар.

1951—1952 өөредилге чылында КызылдыҢ көдээ районунуҢ школалары өөредилге талазы-биле эвээш эвес чедишкиннерлиг болган. РайоннуҢ школалары ниитизи-биле өөредилге программазын 90 хуу күүсеткен. ооҢ иштинде Бай-БулунуҢ орус школазы 100 хуу күүсеткен. Ол ышкаш Кара-Хаак, Баян-Кол школалары чедишкинниг болгулаан.

Эрткен өөредилге чылы бүгү ниитиниҢ чеди чыл өөредилгезиниҢ хоойлузун боттандырарынга улуг ужур-дузалыг чыл болган. Школа назылыг уругларны школаларже бүрүнү-биле хаара туткан. Чеди чыл өөредилгезин 46 уруглар доозуп үнген.

ШколаларныҢ өөредилге-кижизидилгелиг ажылдарынга ында партия организациялары улуг рольду ойнап турар. Кара-Хаакта эш Симекова секретарылаан партия эргенизациязы школа ажылынын бүгү байдалын ханызы-биле өөренип көрүп, бодунуҢ удуртукчу чоруун экижиткен. Школа эргелекчизи эш ШагдырныҢ илеткелин партия хуралынга дыннап, школада комсомол, профэвилел болгаш пионер организацияларынын ажылын үндезинибиле эде тургускан. ооҢ-биле кады башкыларны партия чырыдыышкынынын четкизинге киирип, оларныҢ өөредилгезин үргүлчү хынап, башкылар хуралдарын үргүлчү кылып турган. ооҢ түннелинде ол школа районнуҢ школаларынын мурнакчызы болган.

КПСС ТК-ныҢ идеологтуг айтыыглар талазы-биле төөгүлүг шиитпирлери чаа өзүп олурар салгакчыларны кижизидериниҢ сорулгазын совет школаныҢ мурнунга салган турбуже, районнуҢ чамдык партия организациялары школалар ажылын эки удуртпайн келген, хынаданы кошкак тургускан фактылар бар.

РайоннуҢ чамдык школаларынга өөредилге-кижизидилгелиг ажылдар багай тургустунган турган. Өөреникчилер иштинге өөредилгеден озалдаар, школадан үнер таварылгалар хөй турган. Эрткен чылын чүс ажыг өөреникчилер янзы-бүрү чылдагааннар-биле школадан казытынып үнген. Ылангыя «Совет Тыва» колхозта партия организациязы (секретары Мөндүрге) школа ажылын боттуг удуртпаан. Суг-БажыныҢ чеди чыл школазындан 17 өөреникчилер казытынып үнген. ооҢ-биле чергелештир эрткен өөредилге чылынын түннелинде районнуҢ школаларынын 78 өөреникчилери өөренип эрткен клазынга катап олурар болган, а 50 ажыг өөреникчилер күскү шылгалдага кирген.

Школаларда орус дыл башкылаашкыны чавыс деңнелдиг болуп келген. Дыка хөй өөреникчилер орус дылга багай демдек алган. Бо чорук болза, дыл эртеминиҢ талазыбиле эш СталинныҢ өөредиин башкыларныҢ кайы хире шингээдип ап турарын партия организацияларынын хынавайн турганын илередип турар. Чедер школазынга орус дыл башкызы турган Крицина. Суг-Бажы школазында Боргаякова олар өөреникчилерге орус дыл эртемин эҢ харысалга чок өөреткен. Олар кичээлдерге белеткел чок кээп, көргүзүг материалдарын хереглевейн турганнар. Олар өөреникчилерге каржы байдалдыг чорукту көргүзүп турганнар.

Чедер школазынын эргелекчизи Баазан школа ажылын экижитпейн турда, ында партия эге организациязынын секретары эш Седен-оол олче база кичээнгей салбаан. Бүдүн өөредилге чылынын дургузунда школа ажылынга хамаарышкан айтырыглар талазы-биле БаазанныҢ илеткелин безин албаан. Ол школа болза, районнуҢ иштинде эҢ-не кошкак ажылдыгларынын бирээзи болган.

Чамдык мурнакчы башкыларныҢ дуржулгазын районнуҢ школаларынга нептередириниҢ талазы-биле ажыл чорутунмаан. БашкыларныҢ ажылга мергежилин болгаш политиктиг билиин бедидер хемчеглерни чорутпаан.

Бо үстүнде четпестер чүгле черчерде партия эге организацияларынын болгаш районнуҢ улус өөредилге килдизинин буруузу болур эвес, а кол негелдени болгаш удуртулганы боттандырып турар КПСС райкомунуҢ четпес ажылы деп чүвени демдеглээр херек. КПСС райкомунуҢ бюрозу үе-үеде улус өөредилгезиниҢ дугайында чамдык илеткелдер дыннааш, доктаалдар үндүрүп турза-даа, ол доктаалдарныҢ күүселдезин четпес хынап, улус өөредилгезиниҢ ажылынын иштинче кирбейн, кыры-биле көрүп ажылдап турганы тодаргай.

ооҢ-биле кады ВЛКСМ райкому школаларда комсомол, пионер организацияларынын ажылын чогуур негелдезинге чедир тургуспаан. Комсомол райкому комсомолчу школаларныҢ ортузунга кижизидилге ажылын экижидип чорутпаан. ооҢ ужурунда 7 комсомолчу, 30 ажыг пионер өөреникчилер часкы шылгалда тутпаннар.

РайоннуҢ кайы-даа школаларынга өөреникчилер ортузунга класс кичээлдериннен дашкаар кижизидилге ажылдары багай тургустунган турган. Бо ажылга партия организациялары сонуургал салбаан. ӨөреникчилериҢ ада-иелери-биле хүнбүрү харылзааны Чедер болгаш Суг-Бажы школаларынын башкылары кошкаткан турган. ооҢ ужурунда ада-иелерге билдинмес айтырыглар хөй тургулааны илерээн.

Ол черлерде партия эге организацияларынын секретарылары эштер Седен-оол, Мөндүрге олар өөреникчилериҢ ада-иелериниҢ негелделеринге дыннангыр эвес байдалды көргүзүп турганнар. Сесерлиг эге школазынга ада-иелер хуралы болуп турда, ында партия эге организациязынын секретары эш Ёнзак аная барып олуржурун безин сонуургавайн турган. Школаларга өөредилге кижизидилгелиг ажылдарны улам экижидеринге ада-иелериҢ ролюн бедидери партия организацияларынын чугула сорулгазы.

1952—1953 өөредилге чылын районнуҢ школалары эки белеткелдиг эгелээн. Школа назылыг бүгү уруглар школаларда өөренип кирген. Районда беш интернаттар ажытынган болгаш ында 470 ажыг уруглар күрүне хандырылгазында турар.

Ам сорулга болза, эрткен чылгы илерээн четпестерни катаптавас дээш партия организацияларынын болгаш школа башкыларынын күүсеткиишкиннинг ажылдаары болур. Школаларга өөредилге-кижизидилгелиг ажылдарныҢ шынарын улам бедидер, ол ажылды башкыларныҢ канчаар тургусканын хынаар чорукту партия организациялары чугулага көрүп, боттуг ажылдарны чорудар херек.

М. ЧАСКЫМ,

ПартияныҢ Кызыл көдээ райкомунуҢ секретары.

СъездиниҢ материалдарын өөренип турар

Совет ЭвилелиниҢ Коммунистиг партиязынын XIX съездизинин шиитпирлерин Бай-Тайга районнуҢ ажылчы чоннары ханызы-биле өөренип эгелээн.

Коммунизм тургузуушкунунуҢ херээнге чаа-чаа чедишкиннер дээш демиселдиҢ улуг программазы болур ол документилерни районнуҢ партия активи чоокта чаа район төвүнге болган семинарга өөренип алган. КПСС райкому ол семинарга партия, комсомол организацияларынын секретарларын, партия чырыдыышкынынын пропагандистерин болгаш өске-даа активчилерин киириштирген.

СеминарныҢ киржикчилери ийи хүн дургузунда 20 шак программалыг өөредилгени эрткеннер. Олар болза, партияныҢ XIX съездизинге ВКП(б) ТК-ныҢ ажылынын дугайында эш Г. М. МаленковтуҢ отчёт илеткелин, 1951—1955 чылдарда ССРЭ-ниҢ хөгжүлдезинин беш чыл планынын талазы-биле партияныҢ XIX съездизинин директиваларынын дугайында эш М. З. СабуровтуҢ илеткелин, партияныҢ XIX съездизинге эш И. В. СталинныҢ чугаазын болгаш өске-даа материалдарны өөренгеннер.

Семинарга агитация болгаш пропаганда ажылынын талазы-биле дуржулга солчуушкуну база болуп турган. Ол семинарныҢ киржикчилери партияныҢ XIX съездизинин материалдарын ажылчы чоннуҢ калбак массазынга өөредирин чедишкинниг организастап турар.

М. СҮР-ООЛ

Партийжи-политиктиг ажылдар

Сүт-Хөл районнуҢ Бора-Тайга сумузунда «Сталинчы орук» көдээ ажыл-агый артелиниҢ партия организациязынын июльда болуп эрткен отчёттуг соңгулда хуралы колхозчулар ортузунда партийжи-политиктиг ажылдын четпестеринге шынгыы шүүмчүлелди таварыштырган.

Четпестерни чайладыр, ажылды экижидер дугайында коммунистерниҢ саналдарын боттандырар дээш ооҢ бээр организастыг ажылдарны партия организациязы элээн экижиткен. Партия организациязы партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылдарны план ёзугаар чорудуп келген. КолхозтуҢ ажыл-агыйжы сорулгалары-биле партийжи-политиктиг ажылдарны хөлбаштырып келген.

Колхозчулар ортузунга агитас-массалыг ажылдарны чорударынга партия бөлүктериниҢ ролюн бедиткен. Тудуг бригадазында партия бөлүү (организакчызы эш Сундук) бо талазы-биле бодунуҢ ажылынын эки түннелин көргүзүп турар. Тудугжулар ортузунга агитация ажылы доктаамал чоруп келген. Бригада пландан дашкаар 350 тонна тараа урар чаа складты туткан. Коммунист эш Дандар маңаа бодунуҢ организакчы үлегерин көргүскен.

Хову ажылынын бригадазынга лекциялар болгаш беседалар, солун номчулгалары база доктаамал чоруп келген. Хана солун ажылы болгаш агитхуудустар үндүрүүшкүнү мурнунда турганындан экижээн. Көргүзүг самбыразы 5 хонук санында чаартынып турар.

Агитаторлар социалистиг чарыштыны организастаарынга идепкейлиг киржип келген. ЧарыштыҢ тиилекчилери болган бригадаларга тыпсыр туктар бар. Социалистиг чарыштыҢ чоокта чаа үнген түннелинде бирги черни № 1 хову бригадазы алган. Социалистиг чарыштыҢ болгаш шалыпчы чоруктуҢ ачызында колхоз күрүнеге тараа дужаарынынҢ планын сентябрь 20-де кызылтасты колдады 108 хуу күүсеткен. Тараа ажаап алыышкынын чидириг чокка, чогуур үезинде эрттирген.

КолхозтуҢ хову ажылынын темпизин дүргедедиринге МТС-тиҢ механизаторлары кол рольду ойнааннар. Комбайнёр Глатков, Павлик, трактористер Хуваажан хүн-бүрүүнүҢ ажыл нормазын үргүлчү 120—130 хуу күүседип турганнар. Күскү чер аңдарылгазынга тракторист Очур-оол онза шалыпчы ажылдаан.

КолхозтуҢ бодунуҢ шалыпчыларынын хүрээлеги өскен. ОларныҢ иштинде Саавыр-оол, Коъш-Кулак, Очур-оол, А. Херел, Шогбан-оол оларны онзалап адаары чугула.

Амгы үеде колхозчулар партияныҢ XIX съездизинин материалдарын улуг сонуургал-биле өөренип турар.

С. САНДАН.

УЛУС ДЕМОКРАТИЯЗЫНЫҢ ЧУРТТАРЫНДА

Чөөн Кыдатта бедик квалификастыг тускай эртемниглерни белеткеп турары

ШАНХАЙ. «Цзефанжибао» солуннуң дыннадып турарын ёзугаар алырга, октябрьның ортаа үезиниден эгелээш, Чөөн Кыдаттың 54 дээди өөредилге черлеринде кичээлдер эгелээн. Чөөн Кыдаттың университеттеринде болгаш институттарында 50 муң студентилер, оон иштинден 20 муң студентилер дээди өөредилге черлеринге бо чылын кирген.

Дээди өөредилге черлерин эде организастаар талазы-биле улуг ажылдарны өөредилге эгелээриниң мурнунда чоруткан, оон түннелинде Чөөн Кыдатка тускэй эртем талазы-биле элээн хөй институттарны ажыткан, оон иштинде техниктиг, башкы, медицина, сан-хөө-экономика, көдээ ажыл-агый болгаш өскедаа институттар бар. Оон-биле чергелештир химия-технологтуг, ужар-чүүлдүн болгаш мелиоартивтиг чаа институттарны ажыткылаан. Техниктиг институттарның саны 6-дан 16 чедир, башкы институттарының саны 3-тен 8-ке чедир көтүдээн. Көдээ ажыл-агыйның болгаш медицинаның институттарының четкизи дыка калбарган. Ол ышкаш күш-культура, политика-юридик болгаш хевирлеп чуруур уран-чүүл институттары база ажытынгылаан.

(СЭТА).

Албанияның ажылчы чоннарының дугайында улус эрге-чагыргазының сагыш салыышкыны

ТИРАНА. Ажылчы чоннарның амыдыралын эжижилериниң дугайында, оларның культуразының болгаш чаагай чоруунуң өзүлдезиниң дугайында улус эрге-чагыргазы хүн-бүрүүнүң сагыш салыышкынын кылып турар.

Ажылчы чоннарның социал страхованиезинге улуг хөрөнгилерни чарыгдап турар. Бо чылын социал страхованиениң хереглелдеринге 190 миллион хире лекти (акшаны), азы 1950 чылдагызындан барык бүдүн чартык катап хөйүү тускайлап үндүрген. Дыштанылга бажыңнарынга болгаш ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыттарның ургуларынга тургускан лагерьлерге бо чылын чарыгдаан хөрөнгилер 1950 чылдагызындан 25 хуу хөй болуп турар.

Социалистиг өнүмнелдиг эртемниг болгаш бедик культуралыг тургузукчуларын кижизидериниң сорулгаларын партия болгаш чазак салып турар. Бо чылын культура ажылынга үүгле профэвилелдериниң шугуму-биле үндүрген хөрөнгилер 1950 чылдагызындан барык 200 хуу хөй, а спорт хемчеглериге — барык 40 хуу хөй хөрөнгилерни үндүрген. Бо чылдың бир дугаар чартыныңы дургузунда ажылчыннар чурттап турар төп черлерге янзыбүрү политиктиг болгаш культурачыдыышкын темаларынга 17 муң лекцияларны, үүс-үүс делгелгелерни, бот-тывынгыр уран-үүлдүк көргүзүлгелериниң хөй-хөй кежээлерин организастаан. Эрткен чылы Тиранага ажылчыннарга, албан-хаакчыттарга болгаш оларның бичии ургуларынга культура Ордузу тургускан, бүгү чуртта он-он болгаш үүс-үүс клубтар, кызыл булукнар, библиотекалар ажытынган.

(СЭТА).

Чехословакияның ажылчы чоннарының күш-ажылчы чедиишкиннери

ПРАГА. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XIX съездизиниң төөгүлүг шиитпирлери, съездиниң сөөлгү хуралынга эш Сталинның чугаазы болгаш Прага хоорайның партия активинге Клемент Готвальдының кылган илеткели Чехословакияның ажылчы чоннарынга чаа күшту өскүлүг болгаш чангыс-аай көдээ ажыл-агый кооперативтериниң ажылчыннары боттарының эргинде бүдүрүлде хүлээлгелерич эде көрүп, бедиткен чаа-чаа хүлээлгелерни боттарынга ап турарлар.

Устецк областың Поврелахта металлургия заводунуң ажылчыннары сентябрь айда Чехословакияның коммунистиг партиязының областы комитединиң шилчиир Кызыл тугун алган. Коллектив ол чедиишкинни күш-ажылдың совет методтарын калбаа-биле неттереткениниң болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XIX съездизинге алдар кылдыр калбарган социалистиг чарыштың ачызында чедип алган. Ол чедиишкиннерге сорук киирткен заводтуң ажылчыннары белиткен социалистиг хүлээлгелерни алганнар. Олар чыл планын декабрь 21-де эвес, а декабрь 15-те күүседир деп хүлээнгеннер.

Братислав хоорайда «Кабло» заводтуң ажылчыннары чыл эгезинден бээр 960 муң кроннуң (акшаны) өнүүг металлдарын камнап ап, чыл төнчүзүнге чедир 500 муң кроннуң өнүүг металлдарын камнап алырын болгаш дөртүү кварталда продукцияның бот-үнезин 8 хуу чиигедирин хүлээнген.

(СЭТА).

Тайбың камгалалының Национал съездизинин Болгарияга чыылдырылгазы

СОФИЯ. Тайбың камгалалының үшкү Национал съездизин ноябрь 16—17-де чыылдырарының дугайында медээни октябрь 29-та солуннар парлаан. Съезд мооң адаанда айтырыгларны чугаалажып көөр: тайбың камгалалынга болгар улустуң болгаш делегейниң улустарының демиселинин дугайы болгаш тайбың дээш демисечилерге национал шаңналдарны тыпсырының дугайы. Съезд ол ышкаш болгар улуска кыйгырыгны үндүрер болгаш Болгарияның тайбың камгалалының национал комитединиң чаа составын сонгуур база улустарның тайбың камгалалының Венага болур Конгрезинге төлээлерни сонгуур.

Тайбың камгалалының 15 муң комитеттери ам болур деп турар Конгресске алдар болдурган массалыг хуралдарны заводларга, фабрикаларга болгаш чаа тудугларга, албан черлеринге, МТС-терге болгаш күш-ажылчы кооператив чер ажылагый черлеринге эрттирер.

(СЭТА).

Улуг Октябрьның байырлалынга маадырлыг корей улус белеткениг турар

ПХЕНЬЯН. Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 35 чыл оюнга Корей Улус-Демократтыг Республиканың чону белеткеп турар. Ноябрь 7-ге белеткелди бүгү бүдүрүлгелерде, албан черлеринде болгаш өөредилге черлеринде, чурттун бүгү хоорайларында болгаш суурларында. Кореяның Улустуң армиязының кезектеринде чорудуп турар. Бүдүрүлгелерде ажылчыннар продукция бүдүрүп үндүрүлгезин улгатырбышаан, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедитпишаан. Октябрьниң улуг байырлалынга чедиишкиннинг ужуражыр дээш чаржып турар. Республиканың бүгү уран-чүүл коллективтери байырлыг программаны белеткеп турар. Театрларда болгаш бот-тывынгыр уран-чүүл коллективтеринде чаа-чаа шиилерни, ырларны, танцыларны өөреним турар.

ССРЭ-биле культурлуг харылзаанын Корей иштилели байырлалга калбак белеткелди чорудуп турар.

(СЭТА).

КНО-нуң Кол Ассамблеязының Политиктиг комитединиң хуралы

НЬЮ-ЙОРК. Октябрь 27-де хүндүс Кол Ассамблеяның Политиктиг комитеди корей айтырыгны чугаалажып көөрүн база катап эгелээн. Комитеттиң хуралынга совет төлээлериниң баштыңы А. Я. Вышинский үүве чугаалаан.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыннадыы

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканың октябрь 29-та дамчыткан медээзинде чугаалап турары болза:

Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары биле кыдат улустуң эки-турачылары эрткен хүннүң дургузунда барыын болгаш төп фронтуларның тус-тус үчастоктарынга дайзынга удур камгалалдың тулчуушкуннарын чорударын үргүлчүлээн.

Октябрь 28-те дүне «В—29» деп америк бомбардировщиктер Пхеньяннын кыдыгларында тайбың суурларны араатанзыы-биле бомбалаан. Ол халдаашкынның түнелинде дыка хөй бичии уруглар, кырганнар болгаш херээженнер өлген.

Октябрь 29-та улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш дайзыннын самолёттарын келеп адар адыгжы-аччылар дайзынның 3 самолёттарын аңдара аткан болган 2 самолётту үрей аткан.

(СЭТА).

Кэсоннуң нейтралдыг зоназының дугайында дугуржулганы американнарның база катап үрээни

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң корреспондентизинин Кэсондан дыннадып турары болза:

Октябрь 25-те эртенгиниң 8 шак үезинде турда, Кореяга тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннар чорудуп турар черге американнарның октааны хоп-мегелиг хуудустары тывылган.

Октябрьның 27-де корей болгаш кыдат таланың харылзаанын улуг офицери болза, ук районга хуудустар октап, чедип алдынган дугуржулгаларны үреп турарынга удур американнарга удурланыышкын кылган болгаш дугуржулгаларны американнарның херек кырында сагыырын, база моон соңгаар ыңдыг шериглерге хамаарыштыр кадыг хемчеглерни ап чорударын негээн.

(СЭТА).

Кореяда кижилерни кыргып-хыдып турарын соксадырын америк улус негеп турар

НЬЮ-ЙОРК. «Дейли Уоркер» солуннуң дыннадып турарын ёзугаар алырга, чоокта чаа Спрингфилдге (Иллинойс штатта) конференция болган, ол конференцияга барыын талакы штаттарның 27 хоорайларындан 200 төлээлекчилер—Кореяда америк шериг албан-ныгларның төрелдери болгаш өскүктери киирткен. Кореяда дайынның одун доп-дораан соксадырын болгаш тайбыңчыдылганы чарар дугайында чугаалажыышкыннарны катап эгелээрин конференцияның киржикчилери негээн.

Конференцияның организакчызы Флоренс Гоуджил бодунуң чугаазынга мынча дээн: «Дайынны соксадыр деп үүгле чаңгыс харыы бардыр... Трумэн Кореяны шоолуг эвес болуушкун деп адап турар. Мээң көрген үүлдерим—кижи дүрзүзүн ышкынган болгаш бертик-межел солдаттар-биле долдунган. эмнелге палаталары—ол шоолуг эвес үүлдер эвес-ле болгай. Бистин ооллдарывыс дээрге, анаа-ла бир саанар эвес болгай; олар бистин маа-бодувус болгаш ханывыс-тыр. Бо чорукту дүрген-не чок кылыр төлээде бир арганы тывар херек».

Демократтыг болгаш республиканчы партияларның Спрингфилде салбырларының штаб-квартирларынче төлээлер чорударга конференцияже боттарының төлээлекчилерин чорударындан ойталап каапканнар.

Демократтыг болгаш республиканчы партиялардан президентиге кандидаттар Стивенсонга болгаш Эйзенхауэрге чорудар ужурлуг бижикти конференцияның төлээлери чаңгыс эп-сеткил-биле үүлдүгүнүп көргеннер.

Бир эвес Стивенсон биле Эйзенхауэрни сонгуптар болза, Кореяда дайынны, кижилерни кыргып-хыдыыр чорукту доп-дораан соксадыр болгаш шиитпирлетинмээн айтырыг—туттурган шериглерни солчурунуң дугайында айтырыгны катап чорудар деп аазаашкынын олар бергзин деп конференцияның төлээлери негээннер.

Кореяда турар туттурган шериглерге чагаазында конференцияның кежигүннериниң бижип турары болза, «Тайбынны чедип ап, силерни шуптуңарны чандырарынче чазактың бүгү кежигүннерин албадаптар бис».

Конференцияның сорулгаларын деткээн хөй санныг чагаалар конференцияның адынга келгилээн.

(СЭТА).

Суэц канал зоназында англи шериглерниң ортузунда үймээннер

КАИР. Чоокта чаа «Аль-Мысри» солун Суэц канал зоназында англи шериглериниң лагерьлериниге болган чепсектиг үймээзиниң дугайын дыннаткан. Ынчалза-даа ол дыннадыгларны кайрда англи элчин чери меге деп чарлаан.

«Аль-Мысри» солун октябрь 29-та дыннадыг парлаан, ында чугаалап турары болза: «Бис боттарывыстың дыннадыывысты бадыткап, база офицерлериниң болгаш солдаттарның ортузунда чоруп турар истеп-хыналда ам-даа үргүлчүлеп турар деп немеп тур бис. Шериг полициязы 80 офицерлерни болгаш солдаттарны тудуп хоругдаан болгаш оларны кезектерге үймээзин калбарткан дээш буруудадып турар. Офицерлериниң болгаш солдаттарның өске бир бөлүүн чөөн үзелдиг идеялар тараткан дээштин байысаап турган...»

Англияның колонийжи кезектери «үймээзиниң долу чалгыында хаара туттунган болгаш амгы үеде «Бис чаныксап тур бис» деп медеглээринге таарымчалыг үе бүрүзүн ажыглап турар деп ук солун айтып турар.

(СЭТА).

Англияның даштыкы садыг министри турган Вильсоннуң медеглели

ЛОНДОН. Октябрь 25-те Лондонга үүве чугаалааш, Англияның даштыкы садыг министри турган Гарольд Вильсон Совет Эвилели-биле болгаш улус демократиязының чуртта-ры-биле садыгны калбартырынче ыйгырып турган. «Дейли уоркер» солуннуң дыннадып турары-биле алырга, Катышкан Штаттар Англияның экспорт талазы-биле рынок-тарын чок болдуруп турар деп Вильсон чугаалаан. Германияның, Японияның болгаш Катышкан Штаттарның каржы адаанажылгазының дугайында бистин эң чоокку үеде ужуражыр айтырыывыс «мөгүдээшкиннерни болдуруп турар» деп ол медеглээн. Вильсоннуң бодалы-биле алырга, Чөөн чүк биле Барыын чүктүң аразында бараан саарылгазын дыка улгатырып болур.

(СЭТА).

Японияның шериг үлетпүрүн АКШ катап тургузуп турар

ТОКИО. Даштыкы садыгның болгаш үлетпүрүнүң министерствозу Японияга боо-чепсек бүдүрүлдезинин аргаларын хынап көрген деп япон парлалга дыннаткан. Ук хыналданың түннелдерин АКШ-ка көргүзер.

Японияның даштыкы садыг болгаш үлетпүр министерствозунуң удуртур дүжүметтериниң чөвүлел хуралы болган, боо-чепсек бүдүрүлдезин хөгжүдериниң талазы-биле хемчеглерни ап чорудар болгаш парламентинин дараазында болур бир сессиязынга аңаа холбаштыр хоойлу төлевилелин көргүзер деп ук хуралга шиитпирлээн. Ол хоойлу төлевилелин ёзугаар, боо-чепсек бүдүрүп турар компанияларга даштыкыдан киир садып алырының үндүрүүн чиигедир болгаш шаандагы арсеналдарны хуу компанияларга садарын көрген деп «Нихон кейдзай» солун октябрь 3-те дыннаткан.

(СЭТА).

Француз-америк чөрүлдээлер

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилелиниң Болленден дыннадыын ёзугаар алырга, Француз Республиканың президентизи Венсан Ориоль болза, Донзер-Мондрагон плотинаның ажытынганы-биле холбаштыр аңаа улуг чугаа кылган.

Дипломаттыг корпустуң аңаа олурушкан төлээлекчилеринге үүве чугаалааш, Ориоль болза, Францияның «сан-хөө талазы-биле болгаш социалдыг бергдээшкиннерин өскелер багай билип турарлар» деп хомудалын илереткен.

Ориоль америк президентиге кандидат Эйзенхауэрниң Францияга удур дорамчылалдыг чугааларынга харылаан болгаш Барыын Германияны катап чепсеглеп турарының талазы-биле дувурээзинин илереткен. «Маршаллдың планы» дээр планга боттарының «дузаламчызының» дугайында мактанар кандыг-даа үндезиннер америк чагырыкчы бөлүктерде чок деп Ориоль айыткан.

НЬЮ-ЙОРК. «Бодунуң эвилелчилеринге, эң ылаңгыя Катышкан Штаттарга Францияның таарзынмайн турар чоруун» президент Ориоль бодунуң чугаазынга «чидиг болгаш дорт чугаалар-биле» илереткен дээр дугайында Парижтен Каллендериниң дыннадыын «Нью-Йорк таймс» солун көскү черде парлаан. «Францияда бар болуп турар килеңнээшкиниң дугайында, даштыкы политиканың айтырыгларының талазы-биле шүгүмчүлелдиң дугайын, барыын талакы күрүнелериниң политиказының чамдык талаларының дугайында француз удуртукчу моон мурнунда кажан-даа ынчаар ажыы-биле чугаалап көрбээн» деп солун бижип турар.

«Нью-Йорк таймс» солуннуң корреспондентизи Сульцбергер бодунуң Парижтен дыннадыында «Европа армиязын тургузарының төлевилелинге Францияда политиктиг буурааашкын айыылдыг болуп турар» деп айыткан болгаш АКШ-тың политиказынга таарзынмас чоруктун Барыын Европаның американчаан хөөнүүг политиктериниң ортузунда безин күштелип турарын демдеглээн. Оон бижээни болза, «Европа армиязын тургузарының планын күүседириниң амгы бергдээшкиннери болза, бүгү кичээнгейни америк политикага болгаш даштыкыда ол политиканы деткип турарларга мөөнештирген. Бо айтырыгның талазы-биле кризис Американың континент-биле харылзааларынын кол айтырыгларының талазы-биле ёзулуг кризиске чедирип болуп».

(СЭТА).

француз-америк чөрүлдээлер болгаш Ориольдуң чугаазының дугайында француз парлалга

ПАРИЖ. Донзер-Мондрагон плотинаның ажыдыышкынынга Француз Республиканың президентизи Ориольдуң чугаазын солуннарның хөй кезии тайылбырлап турар. Француз болгаш америк империалистерниң аразында улам өзүп турар чөрүлдээлерни Ориоль тоон көрбес аргазы чок апарган деп «Юманите» солун санап турар. «Президентиниң чугаазы болза... атлантика политиказынга нацияның улам өзүп турар өжээнинин көрүнчүктелиишкини болур» деп солун бижээн.

«Се матэн-де пзи» солунда Жак Детре Францияның даштыкы херектер министерствозун болгаш оон американнарга доктаамал дүжүп бериишкининиң политиказын бурруу шаап турар. «Бистин чуртувусту ыят чогу-биле бастып дорамчылаарын амгы үеде чөпшээрээн үүве-дир деп бодалды ол политика чамдык кижилерге тургузуп болур» деп автор бижип турар.

(СЭТА).

Манилде филиппин-америк шериг чугаалажыышкыннары

НЬЮ-ЙОРК. Октябрьның 27-де Манилге, америк шериг планнарын боттандырарынга Филиппиннериниң моон соңгаргы киржилгезинич дугайында АКШ биле филиппиннериниң төлээлекчилериниң аразынга чугаалажыышкыннар болуп, эрткен АКШ-тың төлээлериниң составынга моон адаанда кижилер турган: АКШ-тың Филиппиннерде элчини Спрюэнс, АКШ-тың камгалал министриниң оралакчызы Фостер, күрүне секретарының Ыраккы Чөөн-чүк херектериниң талазы-биле дузалакчызы Аллисон болгаш адмирал Рэдфорд, Филиппиннерниң талазындан төлээлер болза, даштыкы херектер министри Элисальде болгаш национал камгалалдың министри Магсайсай олар болган.

Чугаалажыышкыннарның соонда парлатынган тускай дыннадыгда «коммунистиг айыыл» дээр айыылдың бар турарының дугайында бадыткаллар болгаш Оожум океан бассейниниң барыын талакы кезээниң чурттарының шериг талазы-биле күчүзүн быжыглаарының дугайында шуугаашкыннар бар болуп турар.

Ынчалза-даа, делегей парлалгазының корреспондентилериниң Манилден дыннадыгларын ёзугаар ап көөрге, Ыраккы Чөөн-чүкте америк интервенцияның агресси планнарын боттандырарынга улам идепкейлиг киржирин, хамыктың мурнунда АКШ-тың эрге-чагыргаларының чорудуп турар авантюраларынга «пушка эдээ» бээрин филиппиннерниң заандан АКШ ук чөвүлел хуралга негээн. Чөвүлел хуралга ылаңгыя «Филиппиннериниң кижи курлавырларын ажыглаарының дугайында айтырыгны» чугаалажып көрген деп Франс Пресс агентилелиниң корреспондентизи бижип турар.

Япония-биле чаңгыс талалыг тайбың керээзин доп-дораан күштүг болдуруп бадылаарын, национал-хосталгалыг шимчээшкинге удур демиселди күштелдирерин болгаш филиппиннерде америк шериг базаларын быжыглаарын негевишаан. АКШ филиппин чазакче улуг базыышкынны кылган деп солуннар дыннадып турар.

Чурттун иштинде өзүп турар национал-хосталгалыг шимчээшкинни базып шыдавас апарган филиппин чазак филиппиннерге немелде шериг дузаламчызын көргүзерин АКШ тан дилээн деп парлалга демдеглеп турар.

(СЭТА).

Ажылчыннарның ажыл соксадыышкыны

БЕРН. Швейцар солуннарының дыннадып турары болза: Женевада «Тарекс» деп машина тургузуушкун заводунуң ажылчыннарының 85 хуузу ажыл соксадыышкынын чарлаан. Ажыл соксадыкчылары «боттарының күш-ажылчы эргелерин камгалап турарлар» деп ажыл соксадыышкын комитединиң дыннадыында чугаалап турар.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редакторнуң оралакчызы Д. О. БЕГЗИ.

КАЛЧААРААР ААРЫГНЫ БОЛДУРБАҢАР!

КАЛЧААРААР ААРЫГ—халдавырлыг берге аарыг.

Калчаараар аарыг болза, колдуунда калчаараар аарыгдан аарган ыттың ызырганындан халдап тыптыр.

Калчаараар аарыгны кадык ышкаш көстүр амытаннар база халдадып болур.

Калчаараан ыт малды-даа кижини-даа, бодунуң ээзин-даа ызырып болур.

Калчаараар аарыгны болдурбайн барып болур.

Ыттарның болгаш моортайларның ызырарындан кичээниңер. Бир эвес ызыртыпсыңарза ону доп-дораан баш удур камгалаар эм тарылгазын чорудар апаар. Калчаараар аарыгга удур тарылга болза, чогуур үезинде дуза чедирер.

Тарылга чиигги-биле эрттер.

Боттарыңарның ыттарыңарны бүрүткединер.

Калчаараар аарыгдан аарган ыттарны, моортайларны болгаш өске-даа дириг амытаннарны доп-дораан узуткап чок кылыңар. База ол дугайын ветеринар хайгааралынга дүрген дыннадыңар.

Дириг амытаннарның бо аарыгдан аарый бээри-билек-ле мал эмнелгезинге барыңар.

Калчаараар аарыг-биле демнесежиңер.

Санитар чырыдыышкынның Тыва область бажыңы.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партийжи амыдырал, культура болгаш амыдырал киллистериниң—3—88; харыысалгалыг секретарының 4—98; пропаганда болгаш агитация, уран-чүүл, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа киллистериниң 3—68, иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

Б01798. Облкүүскомнуң типографиязы